

УДК 343.211.3

ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Цимбалюк В.І., Кісілевич К.О.

Навчально-науковий інститут права

Національного університету водного господарства та природокористування

Стаття присвячена конституційному праву громадян впливати на рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів шляхом направлення індивідуальних, колективних або особистих звернень. Досліджено основні проблеми реалізації громадянами своїх прав та законних інтересів. Розглянуто нормативно-правову базу, напрямки діяльності органів державної влади в удосконаленні інституту звернень громадян. Розкрито ефективні форми впливу громадян на формування політики держави. В даній роботі визначено основні види та форми звернень, їх значення в державному управлінні.

Ключові слова: демократизм, звернення, право на звернення, форми звернення, пропозиція, заява, клопотання, скарга, реалізація прав та свобод, громадський контроль.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, Україна перебуває на досить складному етапі формування правової держави, адже в процесі євроінтеграції відбувається реформування політичної, правової, соціальної та інших сфер суспільного життя. Для того, щоб досягти успіху в демократизації державного ладу, необхідно дотримуватися основного конституційного принципу – верховенства права, який полягає в тому, що людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

У світлі останніх подій, система реалізації та захисту прав та свобод людини є недосконалою, однак держава в особі органів державної влади та їх посадових осіб відстоює законні інтереси суспільства, залучає громадян до активної участі в управлінських процесах через різні форми суспільно-політичного самовираження. Однією з таких форм є інститут звернень громадян.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За радянських часів інституту звернень громадян приділялося багато уваги, але у процесі розгляду звернень громадян основним завданням було не стільки захист прав громадян, скільки забезпечення контролю за державним апаратом. В Україні проблемам звернення громадян, достатньої уваги не приділяється. Окремі питання даної проблеми фрагментарно досліджувалися в роботах В. Авер'янова, О. Бандурки, В. Колпакова, С. Стеценка, О. Кузьменко, а також Ю. Лагутова, В. Соболя, В. Новікова та інших [7].

Серед невирішених раніше частин загальної проблеми необхідно виділити зловживання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх службовими і посадовими особами наданими їм повноваженнями, що унеможливує ефективну реалізацію громадянами свого права на звернення. Крім того, актуальною є проблема залишення звернень без розгляду та надання необґрунтованих відповідей громадянам. Така позиція формує правовий нігілізм у суспільстві та неповагу громадян до органів державної влади.

Метою статті є аналіз ефективності функціонування інституту звернення громадян, дослідження видів та форм звернень громадян, їх значення у практичній реалізації прав та захис-

ту законних інтересів, а також аналіз проблем та недоліків, які існують у даній сфері.

Виклад основного матеріалу. Основний закон України статтею 40 закріплює право направляти індивідуальні і колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [1].

Інститут звернення громадян є своєрідною формою громадського контролю, за допомогою якого виражаються погляди, пропозиції чи невдоволення громадян тими чи іншими діями органів державної влади, які повинні бути розглянуті та з приводу яких необхідно прийняти рішення.

Крім того, право на звернення є важливим конституційно-правовим засобом захисту та однією з гарантій дотримання прав і свобод громадян. Адже, звернення громадян є однією з форм участі населення в державному управлінні, у вирішенні державних і суспільних справ, можливістю активного впливу громадянина на діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування.

Звернення громадян є також ефективним способом відновлення порушеного права громадянина через подання до органів державної влади скарг, заяв і клопотань.

Варто зазначити, що розвиток інституту звернення громадян сприяє формуванню правосвідомості громадян, що є запорукою становлення громадянського суспільства.

Отже, право на звернення відіграє значну роль в демократизації політичного та суспільного ладу, забезпечує зв'язок між державою та громадянами, а також виконує важливі функції в управлінні державними справами.

Досліджуючи інститут звернення громадян, необхідно визначити учасників правовідносин, які виникають при поданні та розгляді заяв, пропозицій чи скарг. На основі теоретичних досліджень, чинного законодавства, можна зазначити чотири види суб'єктів провадження за зверненнями громадян.

Першу групу складають суб'єкти, що звертаються – це дієздатні громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають на те-

риторії держави на законних підставах (якщо інше не передбачено міжнародними договорами) [8].

Друга група – це особи, що розглядають звернення. До даного виду належать суб'єкти, що розглядають звернення і приймають за ними рішення. Такими є: органи державної влади; органи місцевого самоврядування; підприємства, установи, організації; об'єднання громадян; засоби масової інформації [8].

До **третьої групи** – допоміжні суб'єкти – належать особи, які сприяють прийняттю обґрунтованих рішень. Чинним законодавством не передбачений перелік таких осіб, однак, аналізуючи Закон України «Про звернення громадян», вважаємо, що такими суб'єктами є адвокат, представник організації, представник трудового колективу, особи, з вини яких було допущено порушення, особи, які надають інформацію компетентним органам у ході перевірки звернень відповідно до вимог статей 15 і 19. Особливістю цієї групи суб'єктів є те, що компетенція допоміжних суб'єктів реалізується на стадії розгляду заяви чи скарги [8].

Четверта група – патронатні суб'єкти – це особи, які подають звернення в інтересах громадянина. Особливість даного виду учасників полягає у тому, що їх компетенція реалізується на стадії подання звернення. До патронатних суб'єктів відносяться: законні представники неповнолітніх та недієздатних осіб, трудові колективи, правозахисні організації, інші уповноважені особи [8].

Основою правового регулювання інституту звернення громадян є Конституція України [1], Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [2], Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» від 07.02.2008 № 109/2008 [3].

Прийняття Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [2] відіграло вагомий роль у зміцненні права громадян брати безпосередню участь в управлінні публічними справами. Варто зазначити, що даний закон був прийнятий в 1996 році й визначив порядок подання та розгляду звернень, рішення, дії (бездіяльність), які можуть бути оскаржені, права та обов'язки громадян, уповноважених органів та їх посадових осіб, а також відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян.

Якщо порівнювати із законодавством багатьох країн Європейського Союзу, можна помітити, що інститут звернення громадян не регулюється спеціальними законами. Наприклад, у Великобританії та Франції право громадян на звернення до публічних органів зафіксовано лише на конституційному рівні [6]. Після проголошення незалежності України виникла необхідність прийняття спеціального правового акту, який би забезпечив реалізацію права на звернення, а також сприяв ефективному процесу демократизації та становлення правової держави.

Таким чином, Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [2] є своєрідною гарантією захисту прав і законних інтересів громадян, а також їх відновлення у разі порушення.

Відповідно до Конституції України, єдиним джерелом влади в Україні є народ. Громадяни мають право безпосередньо приймати активну участь у суспільному житті, відстоювати свої власні та громадські інтереси прямо посилаючись на норми закону, який регулює інститут звернення громадян [1].

Що ж таке звернення громадян? Звернення громадян, на думку Ю. Лагутова, можна розглядати в таких аспектах:

- засіб захисту від порушень своїх прав, свобод і законних інтересів з боку органів виконавчої влади;

- можливість реального впливу на діяльність органів виконавчої влади та посадових осіб;

- можливість отримати позитивний для громадянина результат без застосування спеціальних юридичних знань для оформлення певних документів;

- показник становлення громадянського суспільства [6].

Згідно із Законом України «Про звернення громадян», під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги [2].

- **Пропозиція (зауваження)** – звернення громадян, де висловлюються порада, рекомендація щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також думки щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства [2].

- **Заява (клопотання)** – звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їхніх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їхньої діяльності. Клопотання – письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо [2].

- **Скарга** – звернення з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, посадових осіб [2].

До рішень, дій (бездіяльності), які можуть бути оскаржені, у сфері публічного адміністрування належать такі, внаслідок яких:

- порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян);

- створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод;

- незаконно покладено на громадянина якінебудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності [2].

Варто звернути увагу на те, що між заявами і скаргами є суттєва різниця, яка полягає у змісті та характері документів. Адже, як правило, заява – це прохання про задоволення суб'єктивних прав і законних інтересів, які слугують сигналом про порушення нормативної діяльності державно-

го апарату, про зловживання, незаконні дії які зачіпляють права та інтереси заявника. Однак, заява, на відміну від скарги, не пов'язана з фактами порушення закону, прав та інтересів заявника [7].

Таким чином, мета заяв, що подаються громадянами полягає у тому, щоб реалізувати права та законні інтереси, що надані їм Конституцією та Законами України. Мета скарг – поновлення порушених прав та інтересів.

Крім того, одним із звернень громадян можна також розглядати **запит на інформацію**. Відповідно до ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI, запит на інформацію – це це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні [4]. Окрім того, особа може звернутися із відповідним запитом за інформацією незалежно від того, стосується ця інформація її особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.

Запит на інформацію може бути поданим в усній чи письмовій формі, а також подаватися факсом, електронною поштою чи телефоном. Окрім того, запит може бути як індивідуальним, так і колективним [4].

Як вже зазначалося, прийняття спеціального правового акту, який регулює інститут звернень громадян є позитивним здобутком в історії правотворчості нашої держави. Адже даний документ містить основні положення, якими повинен керуватися кожен свідомий громадянин при подачі свого звернення. Зокрема, у ст. 5 ЗУ «Про звернення громадян» зазначені вимоги до звернення:

1. Адресуються органам та організаціям, об'єднанням громадян або посадовим особам, до повноважень яких належить вирішення порушених у зверненнях питань.

2. Необхідність зазначення прізвища, імені, по батькові, місця проживання громадянина, викладення суті порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги.

3. Усне звернення викладається громадянином і записується посадовою особою на особисто прийнятті, а письмове – надсилається поштою чи передається громадянином до відповідного органу, установи особисто або через уповноважену ним особу [2].

Звернення, що оформлені належним чином, підлягають обов'язковому прийняттю та розгляду. Недотримання встановлених вимог щодо звернень, а також порядку їх подання дозволяє суб'єктам владних повноважень не розглядати такі звернення. Не підлягають розгляду та вирішенню також не підписані звернення, без зазначення місця проживання, повторні звернення одним і тим же органом від одного і того ж громадянина з одного і того ж питання, якщо перше вирішено по суті, а також звернення осіб, визнаних судом недієздатними [2].

Законом України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [2] також встановлений порядок розгляду звернень громадян відповідно до якого органи державної влади і місцевого самоврядування, підприємства установи, організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, посадові особи зобов'язані розглянути пропозиції (зауваження) та повідомити громадянина про результати розгляду. Крім того, звер-

нення повинні бути об'єктивно та вчасно розглянуті та виконані [2].

Стаття 18 даного закону встановлює права громадянина при розгляді заяви чи скарги. Зокрема, громадянин, який звернувся із заявою чи скаргою має право:

- особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;
- знайомитися з матеріалами перевірки;
- подавати додаткові матеріали або наполягати на їх запиті органом, який розглядає заяву чи скаргу;
- бути присутнім при розгляді заяви чи скарги;
- користуватися послугами адвоката або представника трудового колективу, організації, яка здійснює правозахисну функцію, оформивши це уповноваження у встановленому законом порядку;
- одержати письмову відповідь про результати розгляду заяви чи скарги;
- висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги;
- вимагати відшкодування збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень [2].

Особливим обов'язком органів уповноважених розглядати звернення громадян є не лише об'єктивний, всебічний та вчасний розгляд, а також забезпечення поновлення порушених прав, реальне виконання прийнятих у зв'язку із заявою чи скаргою рішень, повідомлення громадянина про результати перевірки заяви, безпосередня перевірка стану розгляду звернень громадян та інші обов'язки, що встановлені статтею 19 Закону України «Про звернення громадян» [2].

Слід зауважити, що органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, об'єднання громадян, посадові особи розглядають звернення громадян без стягнення за це плати.

Звернення розглядаються і вирішуються у термін не більше одного місяця від дня їх надходження. Якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо, то встановлюється необхідний термін для його розгляду [2].

Досить важливим заходом реалізації конституційного права громадян на звернення є особистий прийом громадян.

Прийом громадян проводиться в усіх державних органах та установах, а також за місцем роботи та проживання населення. Особистий прийом здійснюється за участі керівників та інших посадових осіб органів та установ, які мають на це повноваження.

Особливу увагу необхідно приділити скаргам громадян, оскільки вони є найбільш поширеним видом звернень на сьогоднішній день. Можливість захисту прав громадян за допомогою подання скарги, встановлена значною кількістю актів, в відповідності з якими широкому колу відповідних посадових осіб ставиться обов'язок розглядати адміністративні скарги. Адресатами скарги можуть бути: Президент України; Уповноважений Верхової Ради з прав людини; органи виконавчої влади (в тому числі, вищі) і їх посадові особи; органи прокуратури України; суди та інші уповноважені розглядати скарги суб'єкти [9].

Як вже зазначалося, скарга подається з вимогою про поновлення і захист прав та інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю) уповноважених органів чи їх посадових осіб. Таким чином, згідно досліджень вітчизняних науковців, виділяють такі види скарг:

1. За формою надходження: поштою; на особистому прийомі; через уповноважену особу; через органи влади; через засоби масової інформації; від інших органів, установ, організацій.

2. За ознакою надходження: первинне; повторне; неодноразове; масове.

3. За суб'єктом: індивідуальне; колективне; анонімне.

4. За типом: усне; письмове; телеграма.

5. За категоріями авторів звернень: учасник війни; дитина війни; інвалід Великої Вітчизняної війни; інвалід війни; учасник бойових дій; ветеран праці; інвалід I групи; інвалід II групи; інвалід III групи; дитина-інвалід; одинока мати; мати-героїня; багатодітна сім'я; особа, що потерпіла від Чорнобильської катастрофи; учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; Герой України; Герой Радянського Союзу; Герой Соціалістичної Праці; дитина; інші категорії.

6. За результатами розгляду: вирішено позитивно; відмовлено у задоволенні; дано роз'яснення [9].

На нашу думку, Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР [2] є ефективним засобом забезпечення реалізації прав та законних інтересів громадян, однак, зважаючи на бюрократизм та корумпованість в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших установах існує небезпека порушення процесу розгляду та виконання звернень громадян. Саме тому, Президент України В. А. Ющенко виступив із законодавчою ініціативою щодо підвищення ефективності реалізації прав громадян на звернення, ліквідації негативних явищ у даній сфері, запропонувавши запровадження комплексного системного підходу, формування нової концепції роботи зі зверненнями громадян. Указом Президента України від «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» 07.02.2008 № 109/2008 [3] визначено перелік найбільш актуальних проблем, які існують сьогодні у згаданій сфері. До них віднесено:

– надання необґрунтованих відповідей громадянам, порушення строків відповідей;

– безпідставна передача звернень іншим органам, практика визнання скарг громадян необґрунтованими без надання роз'яснень;

– незабезпечення умов для присутності громадян при розгляді їхніх звернень;

– прояви упередженості, халатності та формалізму при розгляді звернень;

– недостатня увага до вирішення проблем, з якими звертаються ветерани війни та праці, інваліди та інші громадяни, які потребують соціального захисту та підтримки;

– необхідність посилення контролю за організацією роботи посадових та службових осіб зі зверненнями громадян [3].

Таким чином, з метою усунути дані недоліки документом також передбачається застосування

таких нових організаційних форм ведення роботи зі зверненнями громадян:

– забезпечення можливості подання звернень електронною поштою з використанням мережі Інтернет;

– запровадження єдиної комп'ютерної системи обліку звернень громадян та контролю за вирішенням порушених у них питань в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування;

– упровадження єдиної методики оцінки організації роботи зі зверненнями громадян в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування [6].

Отже, можна зробити висновок, що держава зацікавлена у дієвості інституту звернення громадян і демократизації існуючого суспільного ладу. Усі вищезазначені види звернень громадян відносять до позасудового або адміністративного порядку звернення. Однак, такі форми не є вичерпним переліком заходів, які можна застосувати для захисту своїх прав і законних інтересів.

Сьогодні практично в усіх центральних та місцевих органах виконавчої влади, місцевого самоврядування функціонують спеціальні структурні підрозділи по роботі зі зверненнями громадян, на Інтернет-сторінках яких подається інформація про розгляд звернень громадян, графіки особистого прийому, аналітичні довідки тощо. В обласних державних адміністраціях створено комісії з питань розгляду звернень громадян. Крім того, існує графік проведення «днів контролю» результатів виконання звернень громадян. Досить популярними є «гарячі лінії», які дозволяють безпосередньо дізнатися інформацію та відповіді на ті чи інші питання [6].

Іншим важливим механізмом реалізації прав громадян на звернення є інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (омбудсмена), який уособлює парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина. Згідно зі ст. 55 Конституції України «кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» [1]. Відповідно до ст. 16 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 № 776/97-ВР [5] уповноважений здійснює свою діяльність на підставі відомостей про порушення прав і свобод людини і громадянина, які отримує зі звернень громадян України, іноземців, осіб без громадянства [5].

Ми вважаємо, що позасудовий порядок звернення є більш ефективним, оскільки справа вирішується більш оперативно, ніж у судовому порядку.

Однак, існують випадки, коли орган державної влади більш усього зацікавлений у захисті інтересів системи а не прав і свобод громадян, а саме відбувається «захист честі мундира». У цьому відношенні безперечним є переваги розгляду скарги в судовому порядку, оскільки судовий порядок розгляду скарг в Україні позбавлений багатьох недоліків адміністративного провадження [7].

Крім того, досить поширеною є проблема зловживання посадовими особами своїми повноваженнями, а також перешкоджання реалізації прав громадян, переслідування громадян у зв'язку з їхніми зверненнями, а також незаконне по-

ширення відомостей про приватне життя громадян. Таким чином, існує необхідність посилити адміністративну, цивільну та кримінальну відповідальність посадовців за протиправні дії чи бездіяльність, які унеможливають нормальне врегулювання відносин у сфері подання, розгляду та вирішення звернень громадян.

Наступним негативним чинником, що впливає на функціонування інституту звернень громадян є бюрократизм та корумпованість державних органів та установа. Адже, як відомо, для того, щоб досягти практичного розв'язання проблеми, необхідно «пройти» не один кабінет і заповнити не один «папірець». На сьогоднішній день, задля вирішення такого питання поширюється така форма звернень громадян як електронні звернення. Ми переконані, що такий засіб вирішення запиту громадян є більш неупереджений та сприяє об'єктивному розгляду справи.

Висновки і пропозиції. Отже, інститут звернень громадян є своєрідною формою участі громадян у соціально-економічних, політичних процесах, які в свою чергу є складовою публічної влади. Звернення громадян забезпечують взаємодію суспільства й держави, а також сприяють ефективному вирішенню проблем, які виникають в процесі реалізації прав та законних інтересів. Позитивний рівень ефективності функціонування даного механізму впливає на становлення правової держави, а також свідчить про демократизм у всіх сферах суспільного життя.

Аналізуючи види та форми звернень громадян, а також процес їх розгляду та вирішення, ми дійшли висновку, що держава зацікавлена у дієвості механізму реагування на звернення, про що свідчать положення чинного законодавства.

Однак, все ж існують недоліки правового регулювання інституту звернення громадян, вирішення яких запобігатиме подальшому порушенню прав і законних інтересів громадян. Зокрема:

1) існує необхідність посилити відповідальність посадових осіб за порушення законодавства у сфері забезпечення конституційного права громадян на звернення, передбачивши встановлення чітких та суворих санкцій за перешкоджання здійсненню права громадян на звернення до органів влади й роботі таких органів з розгляду звернень громадян, переслідування громадян у зв'язку з їхніми зверненнями до органів влади й до відповідних посадових осіб, незаконне використання або поширення відомостей про приватне життя громадян, що стали відомими у зв'язку зі зверненнями останніх у владні структури [6];

2) необхідно добиватися прозорості всієї системи роботи зі зверненнями з використанням сучасних інформаційних технологій, зокрема надсилати звернення в електронній формі;

3) доручення органам державної влади та місцевого самоврядування щодо поліпшення роботи зі зверненнями громадян, поданими у формі пропозицій, які є механізмом безпосередньої участі громадян у державному управлінні, у вирішенні загальносуспільних справ та питань місцевого значення, можливість активного впливу громадянина на розробку та здійснення державної політики [6].

Отож, незважаючи на певні недоліки в механізмі регулювання звернень громадян, звернення є дієвим засобом захисту прав та законних інтересів, а також одним із правильних, цивілізованих шляхів до вирішення гострих суспільно значущих проблем.

Список літератури:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
3. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» від 07.02.2008 № 109/2008.
4. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
5. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 № 776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.
6. Лагутов Ю.Е. Звернення громадян як важлива складова захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні [Електронний ресурс] / Ю.Е. Лагутов // Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ, 2009. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/february2009/4.htm>
7. Новіков В.Д., Мицак Б.Н. До питання захисту прав та законних інтересів громадян [Електронний ресурс] / В.Д. Новіков, Б.Н. Мицак // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права: зб. наук. пр. / Львів. ун-т бізнесу та права. – Львів, 2011. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/Nzlubp_2011_6_37.pdf
8. Стеценко С.Г. Адміністративне право України. Навчальний посібник [Електронний ресурс]. – К. Атіка, 2007. – 624 с. – Режим доступу: <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/493-stetsenko/21601-2012-07-05-15-25-18.html>
9. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу. Навчальний посібник [Електронний ресурс]. – К.: Юринком Інтер, 2012. – 205 с. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/64577-161-ponyattya-ta-vidiskarg-spvvdnoshennya-ponyat-quotkargaquot-quotoskarjennyaquot.html>

Цимбалюк В.И., Кисилевич К.А.

Учебно-научный институт права

Национальный университет водного хозяйства и природопользования

ОБРАЩЕНИЕ ГРАЖДАН КАК ВАЖНЫЙ КОМПОНЕНТ ЗАЩИТЫ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В УКРАИНЕ

Аннотация

Статья посвящена конституционному праву граждан влияния на решения, действия или бездействие органов государственной власти, органов местного самоуправления, а также должностных и служебных лиц этих органов с помощью направления индивидуальных, коллективных и личных обращений. Исследованы основные проблемы реализации гражданами своих прав и законных интересов. Рассмотрена нормативно-правовая база, направления деятельности органов государственной власти в совершенствовании института обращений граждан. Раскрыты эффективные формы влияния граждан на формирование политики государства. В данной работе определены основные виды и формы обращений, их значение в государственном управлении.

Ключевые слова: демократизм, обращение, право на обращение, формы обращения, предложение, заявление, ходатайство, жалоба, реализация прав и свобод, общественный контроль.

Tymbaliuk V.I., Kisilevych K.O.

Institute of Law

National University of Water and Environmental Engineering

APPEAL OF CITIZENS AS AN IMPORTANT COMPONENT OF PROTECTION HUMAN RIGHTS AND FREEDOMS IN UKRAINE

Summary

The article is devoted to the constitutional right of citizens to influence the decisions, actions or omissions of public authorities, local governments, and officials and officers of these bodies with the direction of individual, collective and personal references. In work process was examined the basic problem of realization rights and interests by citizens. Also was revised regulatory framework, activities of public authorities to improve the institute of citizens appeal. Effective forms of public influence on the formation of state policy was discussed in this publication. The article deals with types and forms of appeals, and their importance in public administration.

Keywords: democracy, the treatment, the right to appeal, forms of address, offer, request, petition, appeal, implementation of rights and freedoms, public control.